

નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટી

નવસારી

૧. શિક્ષણ ક્ષેત્રે મેળવેલ સિધ્ધિ :-

નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટી ખાતે ચાર કોલેજો : કૃષિ, બાગાયત-વ-વનીય, પશુપાલન અને ઈન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ એગ્રી બિઝનેશ મેનેજમેન્ટ ઉપરાંત કૃષિ ઇજનેરી પોલીટેકનીક, ડેડિયાપાડા, બાગાયત પોલીટેકનીક નવસારી, એગ્રી પોલીટેકનીક ભરૂચ અને વ્યારા જ્યારે વઘઈ ખાતે કૃષિ સહકાર, બેકીંગ, માર્કેટીંગ અને ગ્રામ્ય વ્યવસ્થાપન પોલીટેકનીક કાર્યરત છે. તદઉપરાંત પ્રમાણપત્ર કોર્ષ જેવા કે, પશુધન નિરીક્ષક તાલીમ, ગાર્ડનર અને લેન્ડ સ્કેપીંગ તાલીમ અને બેકરી શાળાઓ કાર્યરત છે.

ગુજરાત રાજ્યનો વાર્ષિક કૃષિ વિકાસ દર ૧૦.૬ ટકા રહેવા પામેલ છે. જે દેશના અન્ય રાજ્યોની સરખામણીમાં સૌથી વધુ છે. રાજ્ય સરકાર કૃષિ વિકાસમાં પૂરતું ધ્યાન આપેલ હોય, જેથી રાજ્યની ચારેય કૃષિ યુનિવર્સિટીમાંથી બહાર પડેલા સ્નાતક-વ-અનુસ્નાતકને નોકરીની વિપુલ તકો ઉભી થયેલ છે. અને વર્ષો વર્ષ કૃષિને લગતા અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ મેળવવામાં ધસારો જોવા મળેલ છે. આ યુનિવર્સિટીનું એક્રીડીટેશન આઈસીએઆર દ્વારા થતા A+ ગ્રેડ મેળવેલ છે.

- નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટીમાં વર્ષ : ૨૦૦૧-૦૨ થી ૨૦૧૦-૧૧ સુધી સ્નાતકકક્ષાએ ૧૩૫૯ વિદ્યાર્થીઓ, અનુસ્નાતક કક્ષાનાં એમએસસી કોર્ષમાં ૭૮૬ વિદ્યાર્થીઓ, પીએચડી કોર્ષમાં ૨૪૭ વિદ્યાર્થીઓ, એગ્રી બિઝનેશ મેનેજમેન્ટમાં કુલ ૯૪ વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ આપવામાં આવેલ છે.
- સને ૨૦૦૫-૦૬ સુધી તમામ વિદ્યાશાખામાં ૩૫ % સુધી પ્રવેશ આપવામાં આવતો હતો તેની સામે હવે પ્રવેશ માટે ટકા વધીને કૃષિ વિદ્યાશાખામાં ૬૩.૩૩ %, બાગાયત વિદ્યાશાખામાં ૬૨.૪ %, વનીય વિદ્યાશાખામાં ૪૯.૪ % અને વેટરનરી વિદ્યાશાખામાં ૫૮.૦૦ % થયા છે. આમ કૃષિના અભ્યાસોમાં આકર્ષણ/મહત્વ વધેલ છે.
- રાજ્ય સરકારે ચારેય કૃષિ યુનિવર્સિટીમાં કૃષિ સ્નાતકકક્ષાએ ૧૦ ટકા, બાગાયત કક્ષાએ ૨૫ ટકા અને અનુસ્નાતક કક્ષાએ અંદાજીત ૩૫ ટકા અને પોલીટેકનીક અભ્યાસક્રમમાં ૧૫ ટકા સીટો વધારી ગુજરાતના યુવાનોને કૃષિ અને તેને સંલગ્ન અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે ઉજળી તકો પુરી પાડી જે અન્વયે નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના પછી હાલમાં કૃષિ સ્નાતક કક્ષાએ ૧૦.૭ ટકા, બાગાયત-વ-વનીય કક્ષાએ ૨૫.૩ ટકા અને અનુસ્નાતક કક્ષાએ સરેરાશ ૨૨.૧ ટકા પ્રવેશની સંખ્યામાં વધારો જોવા મળેલ છે.
- યુનિવર્સિટી કક્ષાએ પ્લેશમેન્ટ સેલ હેઠળ જુદી જુદી કંપનીઓ અને બેન્કોમાં વિદ્યાર્થીઓને નોકરી મેળવવા સફળતા મળેલ છે. એગ્રી બિઝનેશ મેનેજમેન્ટમાં બંને બેચનાં વિદ્યાર્થીઓને પ્લેશમેન્ટ સેલ હેઠળ કૃષિ સંલગ્ન કંપનીઓમાં ૩.૫ થી ૫.૦૦ લાખના સારા પેકેજ સાથે નોકરીઓ મળેલ છે. તેમજ સ્નાતક વિદ્યાર્થીને સરેરાશ ૧૫૦૦૦-૨૦૦૦૦ રૂ. અને અનુસ્નાતક વિદ્યાર્થીને ૨૦૦૦૦-૨૫૦૦૦ રૂ. ના પગાર તરત જ નોકરી મળી રહે છે.
- ૧૨ વિદ્યાર્થીઓ કેનેડા, ન્યુઝીલેન્ડ, ઓસ્ટ્રેલીયા અને અન્ય દેશોમાં પ્રવેશ મેળવી ઉચ્ચ અભ્યાસ સાથે નોકરી કરે છે.
- ૧૨ વિદ્યાર્થીઓ એગ્રીકલ્ચર સાયન્ટીસ્ટ રીકયુટમેન્ટ બોર્ડમાં (ASRB) ધ્વારા પસંદ કરાયેલ જે પૈકી બે વિદ્યાર્થીઓને રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ નોકરી મળેલ છે.

- જુદી જુદી વિદ્યાશાખામાંથી કુલ ૭૪ વિદ્યાર્થીઓએ નેશનલ એલસજીબીલીટી ટેસ્ટ (નેટ) પાસ કરેલ છે.
 - જુનિયર રીસર્ચ ફેલોમાં ૧૭ વિદ્યાર્થીઓ અને સીનીયર રીસર્ચ ફેલોમાં ૩ વિદ્યાર્થીઓ પસંદગી પામેલ છે.
 - જુદા જુદા વિષયોનાં ખાસ નવા ક્ષેત્રોમાં શિક્ષકોની આધુનિક જ્ઞાન ક્ષમતા વધારવા રાજ્ય સરકારશ્રીએ મહત્તા આપતા, રાજ્ય તેમજ રાજ્ય બહારની યુનિવર્સિટીમાં જુદા જુદા વિષયોના ૧૦૭ શિક્ષકોએ રીફરેશર/ઓરીએન્ટેશન તાલીમ મેળવેલ છે અને ૮૭૦ શિક્ષકોએ વર્કશોપ/સેમીનારમાં ભાગ લીધેલ છે.
 - બાયોટેકનોલોજી, બાયોફર્ટીલાઇઝર, બાયોપેસ્ટીસાઇડ, બાયોકંટ્રોલ, ફુડ ક્વાલિટી ટેસ્ટીંગ લેબ, પોસ્ટ હાર્વેસ્ટ ટેકનોલોજી અને સેન્ટ્રલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટેશન લેબોરેટરીઓ શરૂ કરવામાં આવેલ છે. યુનિવર્સિટી કક્ષાએ કૃષિ મહોત્સવ કાર્યક્રમમાં ૬૬૨૭૮ સોઇલ સેમ્પલનું પુથ્યકરણ કરી સોઇલ હેલ્થ કાર્ડ પુરા પાડવામાં આવેલ છે.
 - ઈન્ફોર્મેશન ક્ષેત્રે નવી ટેકનોલોજી ધ્વારા માહિતીનો વ્યાપમાં વધારો કરવા ઈન્ટરનેટ કનેક્ટીવિટી અને લોકલ એરીયા નેટવર્ક કામગીરી પૂર્ણ કરવામાં આવેલ છે.
 - ગુજરાત સરકારે વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ માં કૃષિ અને સંલગ્ન પોલીટેકનીક દેશમાં પ્રથમ વખત મંજૂર કરતાં બારમું ધોરણ પાસ ન થતા ગ્રામ્ય યુવનો/યુવતીઓને કૃષિ શિક્ષણ ક્ષેત્રે ઉચ્ચ શિક્ષણ માટે સોનેરી તક પુરી પડેલ છે જે થકી ભરૂચ, ડેડીયાપાડા, નવસારી વ્યારા અને વઘઈ ખાતે નવી પાંચ પોલીટેકનીક કાર્યરત કરવામાં આવેલ છે જેની પ્રવેશ ક્ષમતા ૧૪૫ પ્રમાણે બે વર્ષના ૨૯૦ થાય તેની સામે કુલ ૩૦૪ વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ આપવામાં આવેલ છે. જેમાં પણ ૧૦.૫ ટકા વધારો થવા પામેલ છે.
 - પોલીટેકનીકની સ્થાપના પહેલા કૃષિ ડિપ્લોમા/પ્રમાણપત્ર અભ્યાસક્રમ હેઠળ કુલ ૮૬૫ વિદ્યાર્થીઓએ સર્ટીફિકેટ કોર્સ પૂર્ણ કરેલ છે.
 - લાયબ્રેરીએ યુનિવર્સિટી શિક્ષણનું અગત્યનું અંગ હોય રાજ્ય સરકારશ્રીની ઉમદા સહાયથી નવસારી ખાતે સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરીમાં ૪૧૫૯૫ પુસ્તકો, ૨૬૪ દેશ વિદેશી જર્નલ અને ૯૪૧૬ બાઈન્ડ વોલ્યુમ અને ૧૨૮૭ થીસીસ ઉપલબ્ધ છે. જેમાં ૮૭૨૯ શિક્ષકો/ તાંત્રિક કર્મચારીઓ તેમજ ૯૦૯૭૯ વિદ્યાર્થીઓએ વાંચનાલયનો ઉપયોગ કરેલ છે.
 - યુનિવર્સિટીમાં આંતર માળખાકીય સુવિધા અગત્યની હોય રાજ્ય સરકારશ્રીએ નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટીને શિક્ષણ, સંશોધન અને વિસ્તરણ શિક્ષણ ક્ષેત્રે જરૂરી સગવડો ઉભી કરવા આપેલ અનુદાનથી નીચેની સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ થઈ છે.
૧. વિદ્યાર્થીનીઓ માટે બે અને વિદ્યાર્થીઓ માટે એક હોસ્ટેલ બનાવવામાં આવેલ છે.
 ૨. બે માળ સુધીનું નવુ વનીય મહાવિદ્યાલયનું બિલ્ડીંગ બનાવવામાં આવેલ છે.
 ૩. અસ્પી બાગાયત-વ-વનીય મહાવિદ્યાલયની બે વીંગનું એક્ષપાનન્સ(વ્યાખ્યાનખંડ, લેબોરેટરી) કરવામાં આવેલ છે.
 ૪. ઈન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ એગ્રી બિઝનેશ મેનેજમેન્ટનું બિલ્ડીંગ બનાવવામાં આવેલ છે.
 ૫. એગ્રીકલ્ચર ટેકનોલોજી ઈનફોર્મેશન સેન્ટર, ઓનીયન ડી હાઈડ્રેશન પ્લાન, બાયો ફર્ટિલાઈઝર લેબ, બનાના સ્યુડોસ્ટેમ્ યુનિટ, બનાના પ્યુરી યુનિટ, ફુડ ક્વાલિટી ટેસ્ટીંગ લેબ, પોસ્ટ હાર્વેસ્ટ યુનિટ, બાયોકંટ્રોલ લેબ, પોસ્ટ હાર્વેસ્ટ યુનિટ શરૂ કરવામાં આવેલ છે.
 ૬. વનબંધુ કલ્યાણ યોજના હેઠળ નવસારી ખાતે વેટરનરી કોલેજ અને હોસ્ટેલ તેમજ ડેડીયાપાડા ખાતે પોલીટેકનીક, હોસ્ટેલ અને સ્ટાફ ક્વાર્ટર્સ બનાવવામાં આવેલ છે.
 ૭. આદિજાતિ વિસ્તાર પેટા યોજના હેઠળ પશુ સારવાર માટે કલીનીકલ કોમ્પ્લેક્સ ઉભુ કરવામાં આવેલ છે.

૮. યુનિવર્સિટી ભવન (કોમ્પ્લેક્સ), ઓડિટોરીયમ, ન્યુ ગેસ્ટ હાઉસ, માન. કુલપતિશ્રીનો બંગલો, આચાર્યશ્રીનો બંગલો, ડી-ટાઈપ ૨ અને ઈ-ટાઈપ ૬ ક્વાર્ટર્સ બનાવવામાં આવેલ છે.
૯. વઘઈ અને વ્યારા ખાતે ફાર્મસ હોસ્ટેલ બનાવવામાં આવેલ છે.
૧૦. સુરત, ગણદેવી અને પરીયા ખાતે નવી લેબોરેટરીની સુવિધા ઉભી કરવામાં આવેલ છે

વિવિધ વિદ્યાશાખાઓમાં અભ્યાસક્રમો હેઠળ સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અને પોલીટેકનીક કક્ષાએ મળેલ પ્રવેશ

ક્રમ	અભ્યાસક્રમ	પ્રવેશ ક્ષમતા	૨૦૦૧-૦૨	૨૦૦૨-૦૩	૨૦૦૩-૦૪	૨૦૦૪-૦૫	૨૦૦૫-૦૬	૨૦૦૬-૦૭	૨૦૦૭-૦૮	૨૦૦૮-૦૯	૨૦૦૯-૧૦	૨૦૧૦-૧૧	કુલ
	સ્નાતક												
૧	બી.એસ.સી (કૃષિ)	૭૫	૯૪	૧૦૩	૭૪	૨૯	૬૫	૯૦	૮૦	૮૪	૭૭	૮૫	૭૮૧
૨	બી.એસ.સી (બાગાયત)	૩૦	૨૫	૧૯	૧૩	૨૧	૨૪	૩૩	૩૦	૪૬	૩૨	૩૮	૨૮૧
૩	બી.એસ.સી (વનીય)	૩૦	૧૭	૨૨	૧૨	૧૬	૧૫	૧૮	૨૬	૧૫	૨૬	૨૮	૧૯૫
૪	બી.વી.એસ.સી.એન્ડ એ.એચ.	૩૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩૦	૩૦	૪૨	૧૦૨
	કુલ :												૧૩૫૯
	અનુસ્નાતક												
૫	એ.એમ.સી (કૃષિ)		૩૮	૩૯	૪૭	૫૫	૪૦	૫૬	૫૬	૪૦	૭૦	૬૨	૫૦૩
૬	એ.એમ.સી (બાગાયત)		૩	૧૦	૭	૧૬	૧૩	૨૨	૨૧	૩૦	૧૯	૫૨	૧૯૩
૭	એ.એમ.સી (વનીય)		૨	૨	૨	૧૦	૪	૬	૮	૭	૬	૧૯	૬૬
૮	એચવીએચસી એન્ડ એ. એચ.		૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૨	૬	૧૬	૨૪
	કુલ :												૭૮૬
૯	એબીએમ								૧૮	૨૨	૨૨	૩૨	૯૪
	અનુસ્નાતક (પીએચડી)												
૧૦	પીએચડી (કૃષિ)		૧૯	૨૨	૧૮	૧૪	૭	૧૪	૮	૯	૨૨	૩૦	૧૬૩
૧૧	પીએચડી (બાગાયત)		૦	૦	૦	૦	૪	૩	૫	૬	૧૩	૧૨	૪૩
૧૨	પીએચડી (વનીય)		૦	૦	૦	૦	૦	૧	૪	૨	૨	૨	૧૧
૧૩	પીએચડી (વેટરનરી)		૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૬	૨૩	૩૦
	કુલ :												૨૪૭
	પોલીટેકનીક												
૧૪	કૃષિ ઈજનેર પોલીટેકનીક ડેડીયાપાડા	૨૫	-	-	-	-	-	-	-	-	૨૪	૩૩	૫૭
૧૫	બાગાયત પોલીટેકનીક, નવસારી	૩૦	-	-	-	-	-	-	-	-	૩૨	૩૬	૬૮
૧૬	કૃષિ પોલીટેકનીક, ભરૂચ	૩૦	-	-	-	-	-	-	-	-	૨૮	૩૫	૬૩
૧૭	કૃષિ પોલીટેકનીક, વ્યારા	૩૦	-	-	-	-	-	-	-	-	૨૪	૩૪	૫૮
૧૮	કૃષિ સહકાર બેન્કીંગ, માર્કેટીંગ અને ગ્રામ્ય વ્યવસ્થાપન પોલીટેકનીક, વધઈ	૩૦	-	-	-	-	-	-	-	-	૨૫	૩૩	૫૮
	કુલ :												૩૦૪
	કુલ સરવાળો :	૩૧૦	૧૯૮	૨૧૭	૧૭૩	૧૬૧	૧૭૨	૨૪૩	૨૫૬	૨૪૯	૪૬૪	૬૧૨	૨૭૯૦

૨. સંશોધન ક્ષેત્રે મેળવેલ સિધ્ધિ :-

નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટીનું સંશોધન માળખું મુખ્ય પાકો જમીન અને આબોહવા ઉપર આધારીત છે. યુનિવર્સિટી ધ્વારા કૃષિ અને તેને સંલગ્ન ક્ષેત્રમાં જે તે વિસ્તારને લગતી પાક સમસ્યાઓ અને જરૂરિયાતો મુજબ સંશોધન કરવા ખાસ ભાર મુકવામાં આવે છે. સંશોધનના તાંત્રિક કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવા અને વર્ષ દરમ્યાન હાથ ધરવામાં આવેલ સંશોધન કાર્યનું મૂલ્યાંકન કરવા તથા સંશોધન કાર્યક્રમો અંગે માર્ગદર્શન પુરુ પાડવા સંશોધન પરિષદ અને તેની ૮ કૃષિ સંશોધન પેટા સમિતિઓ કાર્ય કરે છે.

કૃષિ પેદાશોની ઉત્પાદકતા, ઉત્પાદન, ગુણવત્તા અને મૂલ્ય વૃદ્ધિ દ્વારા ખેડૂત સમુદાય અને ગ્રામ્ય પ્રજાની આર્થિક ઉન્નતિ, સુખાકારી અને ઉંચ્ય જીવનસ્તરના મુખ્ય ધ્યેય સાથે યુનિવર્સિટીના કાર્યક્ષેત્ર હેઠળના વિસ્તારના મુખ્ય પાકો, કૃષિ આબોહવાકીય પરિસ્થિતિ તેમજ દેશ અને રાજ્યની કૃષિ નિતીને ધ્યાને લઈ સંશોધન કેન્દ્રો ખાતે સંશોધન કાર્યક્રમો હાથ ધરવામાં આવે છે, જેમાં પાકોની સુધારેલી નવી જાતો શોધવી, તેના માટેની જુદી જુદી ખેત ઉત્પાદન પદ્ધતિઓ વિકસાવવી, રોગ-જીવાત નિયંત્રણ તથા તેના યોગ્ય ખેત વ્યવસ્થાપન વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. આ ઉપરાંત સાચી ગુણવત્તાવાળા બિયારણો પેદા કરી ખેડૂતોને પૂરા પાડવામાં આવેલ છે.

જુદા જુદા પાકોમાં સંશોધન આધારિત ખેડૂત ઉપયોગી ભલમણો : છેલ્લા દશ વર્ષમાં કૃષિના જુદા જુદા ક્ષેત્રોમાં સઘન સંશોધન કરી નીચે મુજબની ખેડૂત ઉપયોગી ભલમણો આપવામાં આવેલ છે.

ક્રમ	વિવિધ કૃષિ ક્ષેત્રો	૨૦૦૧	૨૦૦૨	૨૦૦૩	૨૦૦૪	૨૦૦૫	૨૦૦૬	૨૦૦૭	૨૦૦૮	૨૦૦૯	૨૦૧૦	કુલ
		-૦૨	- ૦૩	-૦૪	-૦૫	-૦૬	-૦૭	-૦૮	-૦૯	-૧૦	-૧૧	
૧	પાકસંવર્ધન જમીન વિજ્ઞાન	૬	૨	૧	૧	૩	૪	૪	૩	૩	૧	૨૮
૨	સસ્ય વિજ્ઞાન અને જમીન વિજ્ઞાન	૧૨	૫	૧૫	૬	૧૭	૧૧	૧૩	૧૪	૧૨	૧૬	૧૨૧
૩	પાક સંરક્ષાણ	૬	૪	૧	૭	૪	૪	૫	૩	૬	૩	૪૩
૪	બાગાયત	૪	૭	૨	-	૨	૫	૨	૯	૧	૧૬	૪૮
૫	કૃષિ ઈજનેરી	-	-	૨	-	૧	૧	૦	૧	૧	૧	૭
૬	પશુ વિજ્ઞાન	-	-	-	-	-	-	-	-	-	૨	૨
૭	દેહ ધર્મ વિધા અને જીવ રસાણણશાસ્ત્ર	-	-	-	૨	૧	-	-	-	-	૧	૪

૮	મત્સ્ય વિધા	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	કુલ	૨૮	૧૮	૨૧	૧૬	૨૮	૨૫	૨૪	૩૦	૨૩	૪૦	૨૫ ૩

- યુનિવર્સિટી ધ્વારા રાજ્યમાં વાવેતર હેઠળના જુદા જુદા પાકોની ખેતી પદ્ધતિને લગતા સંશોધન કાર્યક્રમ હાથ ધરી પાકોની કુલ ૨૫૩ ખેડૂત ઉપયોગી ભલામણો બહાર પાડવામાં આવેલ છે. જેમાં પાક સંવર્ધન ધ્વારા -૨૮, નવી જાતો વિકસાવી, નવા પાકોની ખેતી પદ્ધતિના વિકાસ માટે વાવેતર પદ્ધતિ અને સમય, ઉગાવો, સેન્દ્રિય અને રાસાયણિક ખાતરનું પ્રમાણ, નિંદામણ નિયંત્રણ, પાણીનો કાર્યક્ષમ ઉપયોગ માટે -૧૨૧, પાકમાં રોગ જીવાતના નિયંત્રણ માટે -૪૩, બાગાયત પાકોમાં -૪૮, કૃષિ ઈજનેરીમાં-૭, પશુ વિજ્ઞાનમાં- ૨ અને દેહ ધર્મ વિધા અને જીવ રસાયણશાસ્ત્રમાં - ૪ ભલામણો કરવામાં આવેલ છે. જેનાથી વિવિધ પાકો અને ઉત્પાદનમાં વધારો થયેલ છે.

જુદા જુદા પાકોનું ગુણવત્તાસભર બીજ/ રોપા/કલમ વિગેરેનું ઉત્પાદન : બહાર પાડવામાં આવેલ નવી જાતોનું ખેડૂતોની જરૂરિયાત મુજબ બીજ/ રોપા/કલમ વિગેરેનું ઉત્પાદન કરી ખેડૂતોને પૂરા પાડવામાં આવે છે.

વિગત	એકમ (કવીન્ટલમાં)	૨૦૦૬-૦૭	૨૦૦૭-૦૮	૨૦૦૮-૦૯	૨૦૦૯-૧૦	૨૦૧૦-૧૧
ન્યુક્લીઅસ બીજ	કવીન્ટલ	-	૧૫	૧.૦૫	૯.૧૫	૪.૯૯
બ્રીડર બીજ	કવીન્ટલ	૯૯.૫૦	૨૧૭	૨૦૧.૩૦	૨૨૮.૮૫	૩૨૫.૭૦
ફાઉન્ડેશન બીજ	કવીન્ટલ	૭૧.૮૦	૧૬૪.૩૦	૧૦૬.૨૫	૬૩૯.૭૦	૫૦૧.૯૨
પ્રમાણિત બીજ	કવીન્ટલ	-	૧૬૧૬.૮૩	૧૭૩૭.૫૫	૩૦૮૩.૭૧	૩૪૦૫.૦૦
ટુથકુલ તથા યુનિવર્સિટી લેબલ બીજ	કવીન્ટલ	૧૮૨૪	૭૫.૦૮	૧૪૦.૪૧	૬૩૬.૦૭	૬૯૧.૯૦
કુલ	કવીન્ટલ	૧૯૯૫.૩૦	૨૦૮૮.૨૧	૨૧૮૬.૫૬	૪૫૯૭.૪૮	૪૯૨૯.૫૧
રોપા/છોડ/ધરૂ	સંખ્યા	૩૪૫૦૦૦	૬૪૦૦૦૦	૮૬૫૦૦૦	૧૧૭૩૨૦૦	૯૯૦૦૦૦
ફળપાકોની પ્રમાણિત કલમ	સંખ્યા	૩૭૦૦૦	૫૦૦૦૦	૪૯૦૦૦	૫૫૦૦૦	૭૦૦૦૦
પેશી સંવર્ધન રોપા	સંખ્યા	૫૫૦૦૦	૧૫૦૦૦૦	૪૨૦૦૦	૭૫૦૦૦	૧૦૦૦૦૦

વિવિધ પાકોમાં વિકસાવેલ જાતો :

નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટીના સંશોધન કાર્યક્રમ હેઠળ પાક સુધારણા ધ્વારા જુદા જુદા પાકોની સુધારેલ/સંકર જાતો વિકસાવવામાં આવેલ છે. વર્ષ ૨૦૦૧-૦૨ થી વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ દરમ્યાન નીચે મુજબ જુદા જુદા પાકોની નવી જાતો વિકસાવી તેની ખેતી પધ્ધતિઓની ભલામણો કરવામાં આવેલ છે.

અનુ.	પાક	જાત	અગત્યના ગુણધર્મો
૧	ડાંગર	દાંડી	ઉત્પાદન ૫૫૮૪ કિગ્રા./હેક્ટર, દાણા ઉત્પાદન, દરિયાકાંઠા ની ક્ષારવાળી જમીન માટે અનુકુળ
૨	ડાંગર	જી.આર-૮	વધુ ઉત્પાદન વહેલી પાકતી અને આરાણ માટે ભલામણ
૩	ડાંગર	જી.આર-૧૦૪	સુગંધીત જાત, જી.આર. ૧૦૧ અને નર્મદા કરતાં અનુક્રમે ૧૦ અને ૧૧.૯% વધુ ઉત્પાદન
૪	ડાંગર	જી.આર-૯	ઓરણ જાત, સાઠી કરતા ૩૪.૩૬% અને જી.આર-૫ કરતાં ૨૨.૫ અને ૧૪% વધુ ઉત્પાદન
૫	ડાંગર	એન.એ.યુ.આર-૧	ઉત્પાદન ૫૯૯૮ કિલો/હે, લંબાઈ:જાડાઈ ગુણોત્તર ઉંચો, ઢળી ન પડે તેવી, મુખ્ય રોગો/જીવાતો સામે મધ્યમ પ્રતિકારક.
૬	ડાંગર	ગુ.નવસારી ડાંગર-૨ એનવીએસઆર ૬૦૨૯	ઉત્પાદન ૫૫૦૦ કિલો/હે., ક્ષારપ્રતિકારતા ધરાવતી, જી.આર.-૧૧ અને દાંડી જાત કરતાં અનુક્રમે ૨૩ % અને ૧૧% વધુ ઉત્પાદન આપે છે.
૭	શેરડી	ગુ. શેરડી-૩	વહેલી પાકતી, વધુ ઉત્પાદન આપતી, કો- ૮૩૩૮ અને સીઓસી-૬૭૧ કરતાં અનુક્રમે ૩૭% અને ૨૮% વધુ ઉત્પાદન આપતી, રાતડો અને સુકારા સામે પ્રતિકારક
૮	શેરડી	ગુ.શેરડી-૪	વહેલી પાકતી, સી.ઓ.સી. ૬૭૧ અને સી. ઓ.એન. ૯૫૧૩૨ કરતાં અનુક્રમે ૩૬.૨૨ અને ૩૧.૫૩ % વધુ ઉત્પાદન આપે છે.
૯	શેરડી	ગુ.શેરડી-૫	વહેલી પાકતી, સી.ઓ.સી. ૬૭૧ અને સી.ઓ.એન. ૯૫૧૩૨ કરતા અનુક્રમે ૨૬.૩૭ % અને ૨૪.૬૩ % વધુ ઉત્પાદન, લામપાક માટે અનુકુળ.
૧૦	શેરડી	ગુ.શેરડી-૬	મધ્યમ મોડી પાકતી, સી.ઓ. ૬૩૦૪ અને સી.ઓ.એન. ૯૫૧૩૪ કરતા અનુક્રમે ૨૬.૪૭% અને ૨૩.૬૨% ટકા વધુ ઉત્પાદન, સુકારા અને રાતડા સામે પ્રતિકારક
૧૧	કપાસ	જી.કોટ.એમ.ડી.એચ- ૧૧	જી એમ એસ આધારીત સંકર જાત, વધુ ઉત્પાદન આપતી, જીસીડીએસ-૭ અને જીસીડીએચ-૯ કરતાં ખુબ વહેલી પાકતી જાત છે.
૧૨	કપાસ	જી.કોટ.એમ.બી- ૧૦૨	જી. હિસ્સુતમ અને જી બાબેર્ડન્સ દ્વારા ઉત્પન્ન કરેલ જાત, લંબતારી તાતણાની ગુણવત્તા સારી
૧૩	કપાસ	ગુ. કપાસ	સરેરાશ ઉત્પાદન ૨૦૮૭ કિ.ગ્રા. જીનીંગનાં ૨૩% ૩૩.૪%,

		સંકર ૧૦૨	રેશાની લંબાઈ ૩૪ મીમી, ફાઈબર સ્ટ્રેન્થ, ૨૫.૩ મી. ગ્રા/ટેક્ષ
૧૪	કપાસ	જી.કોટ.હાઈ.-૧૨	જી.કોટ.હાઈ.-૬% જી. કોટ.હાઈ-૮ અને જી. કોટ.હાઈ-૧૦ કરતાં અનુક્રમે ૨૬%, ૧૬% અને ૨૪% વધુ ઉત્પાદન, વહેલી પાકતી, તારની ગુણવત્તા સારી
૧૫	કપાસ	ગુ.કપાસ-૨૦	ઉત્પાદન ૧૭૬૦ કિ.ગ્રા./હેક્ટર પિયત વિસ્તાર માટે અનુક્રમ, તારની લંબાઈ મધ્યમ, રોગ જીવાત સામે પ્રતિકારક
૧૬	કપાસ	ગુ. નવસારી કપાસ-૨૫ (જીબીએચવી-૨૨૬)	ઉત્પાદન ૧૫૦૦ કિલો/હે., દિગ્વીજય, ગુ. કપાસ-૧૭ અને ગુ. કપાસ-૨૩ કરતાં અનુક્રમે ૬૩%, ૫૭.૩% અને ૧૮% વધુ કપાસ બીજ ઉત્પાદન
૧૮	કેળ	ગણદેવી સીલેક્શન	ઉત્પાદન ૮૬ ટન/હે. જે બસરાઈ અને લોખંડી કરતાં અનુક્રમે ૫૨% અને ૫૧% વધુ ઉત્પાદન આવે છે.
૧૯	જુવાર	સીએસવી-૨૧ એફ	ભારત ભરમાં વાવેતર માટે ભલામણ લીલો ઘાસચારા ૩૭.૫ થી ૪૧ ટન/હે., સુકો ઘાસચારો ૧૧.૨ થી ૧૨.૫ ટન/હે. ૭૬ દિવસે ૫૦% કુલો જોવા મળે છે, ઝેરી તત્વનું ખુબ ઓછું પ્રમાણ
૨૦	જુવાર	ગુ. જુવાર -૪૨	ઉત્પાદન ૩૦૪૪ કિ.ગ્રા./હેક્ટર મધ્યમ ભરાવદાર ડુંડુ, મધ્યમ કદનો સફેદ મોતી જેવો આકર્ષક દાણો.
૨૧	તુવેર	જી.ટી.-૧૦૨	બીડીએન-૨ અને સી-૧૧ કરતાં અનુક્રમે ૪૭.૮ અને ૧૬.૮ ટકા વધુ ઉત્પાદન આપતી જાત છે, રબી ઋતુ માટે ભલામણ થયેલ છે.
૨૨	તુવર	વૈશાલી	બી.ડી.એન.-૨ કરતા દક્ષિણ ગુજરાતમાં ૧૮.૪૩% અને રાજ્યમાં ૧૦.૯૧% વધુ ઉત્પાદન, મોટા અને આકર્ષક રંગનાં દાણા, સ્ટીરીલીટી મોઝેક અને સુકારા સામે પ્રતિકારક, જીવાતનો ઉપદ્રવ ઓછો.
૨૩	વાલ	ગુ.વાલ -૨	ગુ.વાલ-૧ અને એનડબલ્યુ-૧૨૫-૩૬ કરતા વહેલી પાકતી અને અનુક્રમે ૨૩.૮૧% અને ૪૦.૭% વધુ ઉત્પાદન આપતી, એક સાથે પાકતી જાત છે.
૨૪	મગ(કાળા)	ગુજરાત મગ -૧	ઉત્પાદન ૯૩૦ કિ.ગ્રા. /હેક્ટર, કાળો મોટો દાણો, સંગ્રહિત ભેજ હેઠળ રવિ ઋતુમાં વાવેતર માટે અનુક્રમ.
૨૫	નાગલી	ગુ.નાગલી-૪	ગુજરાત નાગલી-૩ કરતાં ૨૦.૯ ટકા વધુ ઉત્પાદન આપતી જાત છે. રાતાશ પડતા મોટા દાણા રોગ જીવાતનો ઉપદ્રવ નહિવત છે.
૨૬	નાગલી	ગુ. નાગલી-૫	ઉત્પાદન ૩૦૬૫ કિલો/હે., ગુ. નાગલી -૩ અને ગુ. નાગલી-૪ કરતાં અનુક્રમે ૨૪.૮૯% અને ૧૮.૯૨ % વધુ ઉત્પાદન,

			સફેદ મોટો દાણો, વલસાડ અને ડાંગ જીલ્લાના ડુંગરાળ પ્રદેશમાં વાવેતર માટે ભલામણ
૨૭	વરી	ગુ. વરી-૨	ગુજરાત વરી-૧ કરતાં ૩૨.૬ ટકા વધુ ઉત્પાદન આપતી જાત છે. મોટા દાણા, ઢળી ન પડે તેવી, રોગ જીવાતનો ઉપદ્રવ નહિવત છે.
૨૮	હળદર	ગુ. નવસારી હળદર-૧ (NVST-૩૭)	૩૩.૬૨ ટન/હે. ઉત્પાદન. હળદરની સુગંધમ અને કેસર જાત કરતાં અનુક્રમે ૨૧.૪૯% અને ૧૬.૭૦% વધુ ઉત્પાદન.

સંશોધન આધારિત વિવિધ અગત્યની ખેડૂત ઉપયોગી ભલામણો :

- કેળ અને શેરડી જેવા વધુ પાણીની જરૂરીયાત વાળા પાકોમાં ટપક પિયત પદ્ધતિ સાથે સાથે જો ખાતર આપવામાં આવે તો ૪૦% પાણી અને ૪૦ % ભલામણ કરેલ ખાતરની માત્રામાં બચત સાથે ૧૮ થી ૨૫ % વધુ ઉત્પાદન મેળવી શકાય છે. સદર તજજ્ઞતા ફક્ત રાજ્યમાં ટપક પિયત પદ્ધતિ હેઠળ આવેલ આ બંને પાકના વિસ્તારમાં અપનાવે તો કુલ ૧૦૦ કરોડ રૂપિયાની વધુ આવક ખેડૂત મેળવી શકે છે.
- કેળના પાકમાં પ્રીસીઝન ફાર્મિંગ ટેકનોલોજી જેવીકે ટીસ્યુ કલ્ચરના રોપા, ટપક સિંચાઈ સાથે ફર્ટોગેશન, કાળા પ્લાસ્ટીકનું આવરણ, ૨:૪-ડી થી પીલાનું નિયંત્રણ, મલ્ટીંગ, લુમપર ભુરા પ્લાસ્ટીકની બાય (સ્લીનીંગ) ચઢાવવાથી ૩૫ થી ૪૦ ટકા ખાતર અને પાણીની બચત તેમજ ગુણવત્તા સાથે ૮૦ થી ૯૦ ટન/હે. ઉત્પાદન (૩૦ થી ૪૦ ટકા વધારો) મેળવી શકાય છે.
- કેળના થડ જે હાલ બિન ઉપયોગી કચરા તરીકે ફેંકવામાં આવે છે તેમાંથી રેશા, ઉત્તમ ગુણવત્તાવાળું અળશીયાનું ખાતર, સારી ગુણવત્તાવાળા કાગળ, કેન્ડી, અને અથાણા જેવી મુલ્ય વર્ધીત વસ્તુ બનાવવામાં આવે તો ખેડૂતો હેક્ટર દીઠ રૂ.૫૦૦૦૦ થી ૬૦૦૦૦ વધુ ચોખ્ખો નફો મેળવી શકે તેમ છે.
- ડાંગરના ઝાળ રોગના નિયંત્રણ માટે સ્ટ્રેપ્ટોસાયકલીન (૧ ગ્રામ) + કોપર ઓક્સીકલોરાઈડ (૧૦ ગ્રામ/૨૦ લી.) અથવા કોપર હાઈડ્રોક્સાઈડ (૫૦ ગ્રામ/૨૦ લી.) દવા છાંટવાથી રોગને કાબુમાં લઈ શકાય છે.
- ડાંગરના પાકમાં યુનિવર્સિટી દ્વારા આપવામાં આવેલ તાંત્રિકતાથી બેક્ટેરીયલ લીફ બ્લાઈટ(સુકારો) રોગનું નુકશાન ૨૫% થી ઘટાડી સંપૂર્ણ નિયંત્રણ હેઠળ લાવવામાં આવેલ છે
- ડાંગરના ધરૂવાડીયામાં યુનિવર્સિટીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલ ટેકનોલોજીથી ગાભમારાની ઈયળ ૯૦% નિયંત્રણમાં આવેલ છે.
- ડાંગરનું પરાળ જમીનમાં દબાવવાથી ૨૦ % નાઈટ્રોજનનો બચાવ થાય છે અને જમીનમાં સેન્દ્રિય તત્વનો ઉમેરો થાય છે.
- ખરીફ ડાંગર પછી લેવામાં આવતાં દિવેલા પાકને ૬ પિયત ની જરૂરીયાત રહે છે.તેમજ ૫ ટન/હે.પ્રમાણે ઘાસનું મલ્ટીંગ કરવાથી વધુ ઉત્પાદન મળે છે. જે થકી આ વિસ્તારમાં નવા રોકડીયા પાકની શક્યતા વધી છે જે ખેડૂતો ૩૦% જેટલા પ્રમાણમાં અપનાવે છે.
- ચોમાસુ ડાંગરની શ્રી (SRI) પદ્ધતિની ૨૦ દિવસના ધરૂ અને ૪૦ સે.મી. x ૨૫ સે.મી. અંતરે વાવેતરની ભલામણ દક્ષિણ ગુજરાતના વધુ વરસાદવાળા વિસ્તાર (એઈએસ-૩) માટે કરવામાં આવેલ છે. આ પદ્ધતિના ઉપયોગથી ૪૦% પાણીનો બચાવ અને ૨૦% વધુ ઉત્પાદન મળે છે.

- શેરડીના પાકમાં યુનિવર્સિટી ધ્વારા આપવામાં આવેલ જૈવિક નિયંત્રણ પદ્ધતિ અને જંતુનાશક દવાના સમન્વયની તાંત્રિકતાથી ગાભમારાની ઈયળો તથા અન્ય વેધકો દ્વારા થતું ૩૦ % નુકશાનથી ઘટાડી ૫ % સુધી આવી ગયેલ છે. શેરડીનાં પાકમાં યુનિવર્સિટી દ્વારા આપવામાં આવેલ જૈવિક નિયંત્રણ તાંત્રિકતાથી સફેદ માખીનું અને પાયરીલાનું સંપૂર્ણ નિયંત્રણ કરી શકાયેલ છે.
- શેરડીમાં જોડિયા હાર પદ્ધતિ સાથે પાપડી/ચણાના આંતરપાકથી ૨૦ ટકા વધુ નફો મેળો છે જેથી વધુ ખેડૂતો આ પદ્ધતિ અપનાવતા થયા છે.
- શેરડીના પાકમાં યુનિવર્સિટી દ્વારા આપવામાં આવેલ જુદી જુદી તાંત્રિકતાથી સુકારો અને રાતડો જેવા ભયંકર રોગોની નુકશાનની માત્રા ૩૦% થી ઘટાડી ૨% હેઠળ લાવવામાં આવેલ છે.
- આંબા, ચીકુ અને વેલાવાળા શાકભાજીમાં ફળમાખી ધ્વારા ઉત્પાદનમાં થતું ૨૫ થી ૩૦ ટકા નુકશાન અટકાવવા માટે યુનિવર્સિટી ધ્વારા ખેડૂતોને ૧.૨૦ લાખ ફેરોમેન્ટ્રેપ બનાવીને આપવામાં આવતા સામુહિક ધોરણે ફળમાખીનું નિયંત્રણ કરી ઓછા ખર્ચે ફળની ગુણવત્તા સુધારી તેમજ વિદેશમાં નિકાશ માટેના ધોરણો જાળવી શકાયેલ છે. આમ ફેરોમેન્ટ્રેપ મુકવાથી ૮૫ ટકા સુધી નુકશાનમાં ઘટાડો જોવા મળેલ છે.
- કેરીમાં સંશોધન પરિણામ આધારિત ફેશકુટ પ્રિઝરવેશન પદ્ધતિ વિકસાવી કેરીનું સારા એવા પ્રમાણમાં એક્સપોર્ટ કરવામાં આવેલ છે.
- આંબાના પાકમાં ફળમાખીના નિયંત્રણ માટે ઓછી ખર્ચાળ મિથાઈલ યુજીનોલ ટ્રેપ બનાવી ખેડૂતોને આપવામાં આવે છે. જેનાથી કેરીના પાકમાં ૧૦ થી ૨૦ % જેટલું નુકશાન અટકાવી શકાયેલ છે.
- આંબાના બગીચામાં એપ્રિલ થી જુલાઈ માસ દરમિયાન ફળમાખીનું અવલોકન જરૂરી છે. ફળ અવસ્થાએ ઓછા સૂર્યપ્રકાશ, વધુ ભેજ, વધુ વરસાદ, અને વરસાદના દિવસો અને વેગથી પવન જેવા પરિબળોથી ફળમાખીનો ઉપદ્રવ વધતો હોવાથી આ સ્થિતિમાં નિયંત્રણના પગલાઓ લેવા જરૂરી છે. આમ હવામાન આધારિત આગાહી કરી ખેડૂતો અગોતરા પગલા લઈ નુકશાનથી બચી શકે છે.
- આંબાવાડિયામાં યુનિવર્સિટી દ્વારા આપવામાં આવેલ સેક્સ ફીરોમેન, ટ્રેપી-મીથાઈલ યુજીનોલ ટ્રેપની તાંત્રિકતાનો ઉપયોગ કરી ફળમાખીનું સંપૂર્ણ નિયંત્રણ કરી શકાયેલ છે.
- જામફળમાંથી જામફળનો નેકટાર, પાપડ અને લેધર બનાવવાની પદ્ધતિ વિકસાવી તેના ઉપયોગ કરવા ખેડૂત/મહિલાઓને તાલીમ આપવામાં આવેલ છે. જામફળના પલ્પને ફોઝન અવસ્થામાં ૯ માસ સુધી સંગ્રહ કરી શકાય છે. જે ખેડૂતો માટે ખૂબ ઉપયોગી સંશોધન છે.
- ચીકુની વાડીઓમાં કાળી તુલસીનો રસ + ડાયકલોરવોસ દ્રાવણના ટ્રેપ મુકવાથી બડબોરર અને મીથાઈલ યુજીનોલ ટ્રેપનો ઉપયોગ કરી ફળમાખીનું સંપૂર્ણ નિયંત્રણ કરી શકાયેલ છે.
- રીંગણ, પરવળ, કારેલા અને ભીંડા જેવા શાકભાજીના પાકોમાં ટપક સિંચાઈ સાથે કાળુ પ્લાસ્ટીક કે શેરડીનું આવરણ કરવાથી ઉત્પાદનમાં ૨૦ થી ૩૦ ટકા નો વધારો તથા પિયત પાણીનો ૩૦ થી ૬૦ ટકા બચાવ થાય છે.
- ઓછા ખર્ચાળ ગ્રીન હાઉસમાં ટામેટા, કેપ્સીકમ મરચા અને પાંદડાવાળા શાકભાજીનું ખુલ્લા ખેતરની સાપેક્ષમાં ૨ થી ૩ ગણ વધુ ઉત્પાદન મળે છે.
- ભીંડા, રીંગણ અને કપાસના પાકોમાં યુનિવર્સિટી દ્વારા આપવામાં આવેલ તાંત્રિકતાથી સફેદમાખીનું સંપૂર્ણ પણે નિયંત્રણ કરી શકાયેલ છે.

- કપાસના પાકમાં યુનિવર્સિટી દ્વારા આપવામાં આવેલ સંકલિત કીટ નિયંત્રણ પદ્ધતિથી યુસીયા પ્રકારની જીવાતો તથા જીંડવાની ઈયળોનાં નિયંત્રણમાં છંટકાવ ઘટાડી થતુ નુકશાન ૪૦% થી ઘટાડી ૧૦% કરતાં પણ ઓછું કરી શકાયેલ છે
- કપાસનાં પાકમાં ટ્રાયકોડર્મા વીરીડી અથવા ટ્રાયકોડર્મા હર્જીયેનમ નામની જૈવિક કુગના ઉપયોગ કરવાથી મૂળખાઈનો રોગ સંપૂર્ણ નિયંત્રણમાં આવેલ છે.
- જમીનની તંદુરસ્તીનું મહત્વ રાજ્ય સરકારે આંકેલ હોય વર્મીકમ્પોસ્ટ સાથે ઓછી ખર્ચાળ અને ૨૦ થી ૨૫ ટકા નાઈટ્રોજન તથા ફોસ્ફરસ તત્વ મળી રહે તે માટે મોટા પાયે બાયોફર્ટીલાઈઝર અને બાયોપેસ્ટીસાઈડ વિશે સંશોધન હાથ ધરી સ્થાનિક કક્ષાના જીવાણુથી બાયોફર્ટીલાઈઝર તેમજ બાયોપેસ્ટીસાઈડ ઉત્પાદન કરી કૃષિ મહોત્સવ ધ્વારા તેમજ સ્થાનિક કક્ષાએ યુનિવર્સિટીએ ખેડૂતોને અંદાજીત ૩ લાખ જેટલું પ્રવાહી જૈવિક ખાતર પુરું પાડેલ છે. આ ઉપરાંત જૈવિક કિટ નિયંત્રક જેવા કે, ટ્રાઈકોડરમા, ટ્રાઈકોગામા અને કાયશોપાનું ઉત્પાદન કરી ખેડૂતોને પુરા પાડવામાં આવેલ છે. આ માટે ૧૫૦૦૦ ખેડૂતો, ૫૯ તાંત્રિક કર્મચારી અને ૬૬૪ વિદ્યાર્થીઓને આ અંગેની તાલીમ આપેલ છે.
- દક્ષિણ ગુજરાતના વધુ વરસાદવાળા કાંઠા વિસ્તારના ખેડૂતો માટે સીલીકોનિયાની ખેતીની ભલામણ કરવામાં આવેલ છે. આનાથી કાંઠા વિસ્તારમાં નવીન પાકની શક્યતા વધી છે.
- નહેરુ પિયત વિસ્તારમાં આવેલ જળ મઝન અને ક્ષારગ્રસ્ત જમીન સુધારણા માટે ખેડૂતોએ સ્વખર્ચે ૧૦૦ હેક્ટર જેટલી જમીનમાં સબસરફેસ ડ્રેનેજ ટેકનોલોજી અપનાવી શેરડી જેવા પાકનું ૩૫-૪૦ % જેટલું વધુ ઉત્પાદન મેળવે છે.
- ઉકાઈ-કાકરાપાર નહેરુ પિયત વિસ્તારમાં આવેલ જળ મઝન અને ક્ષારગ્રસ્ત જમીન સુધારણા માટે સબસરફેસ ડ્રેનેજ ટેકનોલોજી વિકસાવવામાં આવેલ. સદર ટેકનોલોજી અપનાવવાથી જળ-મઝન અને ક્ષારવાળી પડતર પડેલ જમીન સુધારી શકાય અને આર્થિક પોષણક્ષમ પાક ઉત્પાદન મેળવી શકાય છે.
- દક્ષિણ ગુજરાતનાં વિવિધ પાકોમાં આવતા રોગ-જીવાત માટે સંકલિત રોગ-જીવાત નિયંત્રણ અપનાવેલ છે. જેના કારણે પાકમાં ૨૦% રોગ-જીવાતનું નુકશાન અટકાવી શકાયેલ છે.
- વિવિધ જૈવિક ખાતરો/જંતુનાશક/પરભક્ષી કિટકોનો ઉપયોગ થકી વ્યાપારી ધોરણે ઉત્પાદન કરી ખેડૂતોને આપવામાં આવેલ છે. જેનાથી ૨૫ થી ૩૦ % રાસાયણિક ખાતર અને રાસાયણિક જંતુનાશક દવામાં ઘટાડો કરી શકાયેલ છે.
- દક્ષિણ ગુજરાતના વધુ વરસાદવાળા વિસ્તારમાં ભીંડા પાકમાં કથીરીએ ડાયકોફોલ દવા સામે પ્રતિકારકતા વિકસાવી હોવાથી તે દવાનો છંટકાવ ટાળવો.
- .મલબેરી સીલ્કવર્મના ઉછેર માટે યુનિવર્સિટી દ્વારા આપવામાં આવેલ તાંત્રિકતાથી દિવેલીના પાક પર રેશમના કીડા સંવર્ધન કરી સારી ગુણવત્તાવાળા વધુ ઉત્પાદન રેશમનું મેળવી શકાય છે.

૩. વિસ્તરણ શિક્ષણ ક્ષેત્રે મેળવેલ સિધ્ધિઓ :

૧. પ્રસ્તાવના:

વિસ્તરણ શિક્ષણ કાર્યક્રમો મારફતે સંશોધનના તારણો અને તાંત્રિક માહિતીનું ખેડૂત સમુદાયમાં પ્રસારણ કરવા માટે તત્કાલિન ગુજરાત કૃષિ યુનિવર્સિટીના અધિનિયમ-૧૯૬૯ની કલમ ૭(૮) અન્વયે વિસ્તરણ વિભાગની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. ગુજરાત કૃષિ યુનિવર્સિટીનું વિભાજન થતાં તા.૦૧/૦૫/૨૦૦૪થી નવી અસ્તિત્વમાં આવેલ નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટીમાં પણ ગુજરાત કૃષિ યુનિવર્સિટીઓના અધિનિયમ-૨૦૦૪ની કલમ ૭(૮) અન્વયે વિસ્તરણ વિભાગની રચનાને મંજૂરી આપવામાં આવેલ છે. આ વિભાગનું મુખ્ય કાર્ય રાજ્યના જુદા જુદા વિકાસ ખાતાઓ, સરકારી સંસ્થાઓ, સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ, યુનિવર્સિટીના અધિકારીઓ અને કૃષિ વૈજ્ઞાનિકોના સહયોગથી વિસ્તરણ શિક્ષણ પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવાનું છે. વિસ્તરણ પ્રવૃત્તિઓના અસરકારક આયોજન, સંકલન, ગોઠવણ અને દેખરેખની કામગીરી વિસ્તરણ શિક્ષણ નિયામકની કચેરી દ્વારા થાય છે.

૨. વિસ્તરણ શિક્ષણ કેન્દ્રો:

યુનિવર્સિટી હસ્તકના સંશોધન કેન્દ્રો પરથી બહાર પાડવામાં આવતી નવનિતમ કૃષિ ટેકનોલોજીનો પ્રચાર અને પ્રસાર કરી ખેડૂતોના ખેતરો સુધી પહોંચતી કરવા માટે હાલ નીચે દર્શાવેલ વિસ્તરણ શિક્ષણ કેન્દ્રો કાર્યરત છે.

૧. સરદાર સ્મૃતિ કેન્દ્ર નવસારી
૨. તાલીમ અને મુલાકાત યોજના : નવસારી
૩. ખેત સલાહ સેવા યોજના : નવસારી
૪. વિસ્તરણ પાખ : નવસારી
૫. એડવાન્સ ટ્રેઇનિંગ સેન્ટર ફોર સોઇલ એન્ડ વોટર મેનેજમેન્ટ, નવસારી
૬. ફળ અને શાકભાજી નિદર્શન યોજના : પરીયા
૭. ડેમોન્સ્ટ્રેશન-કમ-ટ્રેઇનિંગ સેન્ટર ફોર ઇનલેન્ડ ફીશરીઝ, નવસારી
૮. એગ્રીકલ્ચરલ ટેકનોલોજી ઇન્ફોર્મેશન સેન્ટર (ATIC) નવસારી
૯. કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર : વ્યારા
૧૦. કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર : વઘઈ
૧૧. કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર : નવસારી
૧૨. કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર : ડેડીયાપાડા
૧૩. બેકરી તાલીમ યુનિટ : નવસારી
૧૪. લેન્ડ સ્કેપીંગ એન્ડ ગાર્ડનીંગ તાલીમ કાર્યક્રમ : નવસારી

૩. વિસ્તરણ શિક્ષણ પ્રવૃત્તિઓ:

યુનિવર્સિટી હસ્તકના ઉપર દર્શાવેલ વિસ્તરણ શિક્ષણ કેન્દ્રો મારફતે વર્ષ ૨૦૦૧-૦૨ થી ૨૦૧૦-૧૧ દરમિયાન વિવિધ વિસ્તરણ શિક્ષણ પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવામાં આવી હતી, જેની વિગત આગળના પાના પર આપેલ છે.

(૧) છેલ્લાં ૧૦ વર્ષ દરમ્યાન હાથ ધરવામાં આવેલ વિસ્તરણ શિક્ષણ પ્રવૃત્તિઓ :

અ.નં.	વિસ્તરણ કાર્યક્રમો	૨૦૦૧-૨	૨૦૦૨-૩	૨૦૦૩-૪	૨૦૦૪-૫	૨૦૦૫-૬	૨૦૦૬-૭	૨૦૦૭-૮	૨૦૦૮-૯	૨૦૦૯-૧૦	૨૦૧૦-૧૧	સરવાળો
૧.	ખેડૂત તાલીમ વર્ગ	૧૪૮ (૫૧૮૦)	૧૬૪ (૫૫૫૨)	૧૭૩ (૬૦૧૨)	૧૮૦ (૬૧૨૩)	૨૧૧ (૭૩૮૫)	૨૪૨ (૮૪૭૦)	૨૭૬ (૯૧૦૮)	૨૮૧ (૯૬૪૨)	૨૭૯ (૯૫૧૨)	૨૮૨ (૯૭૦૧)	૨૨૩૬ (૭૬૬૮૫)
૨.	ખેડૂતદિન/ક્ષેત્રદિન	૨૨ (૩૦૮૦)	૨૭ (૩૭૮૨)	૩૨ (૪૫૭૬)	૩૯ (૫૪૯૮)	૬૬ (૮૪૩૮)	૬૩ (૮૨૬૬)	૫૮ (૮૩૦૨)	૬૨ (૮૯૧૯)	૬૫ (૯૧૩૩)	૬૧ (૮૭૩૨)	૪૯૫ (૬૮૭૨૬)
૩.	કૃષિક્ષેત્ર/કૃષિ પ્રદર્શન	૦૬ (૧૦૬૫૬)	૦૮ (૧૩૮૭૩)	૦૭ (૧૨૦૦૮)	૦૮ (૧૪૦૫૨)	૧૫ (૨૪૭૬૩)	૧૨ (૨૦૩૯૩)	૧૪ (૨૨૫૬૦)	૧૫ (૨૩૮૧૦)	૧૬ (૨૪૧૩૦)	૧૮ (૨૬૮૪૧)	૧૧૯ (૧૯૩૦૮૬)
૪.	સેમિનાર/વર્કશોપ/ પરિસંવાદ	૧૧ (૪૫૨)	૧૪ (૬૩૭)	૨૦ (૮૫૩)	૨૫ (૧૦૫૦)	૨૨ (૯૩૮)	૨૮ (૧૨૦૪)	૩૨ (૧૪૬૪)	૨૭ (૧૩૨૩)	૩૪ (૧૫૨૨)	૩૫ (૧૪૨૭)	૨૪૮ (૧૦૮૭૦)
૫.	ખેડૂત શિબિર/મહિલા શિબિર	૨૧ (૧૨૦૨)	૨૧ (૧૧૫૫)	૨૮ (૧૬૪૦)	૩૬ (૨૧૫૮)	૫૧ (૩૦૪૨)	૪૬ (૨૭૬૩)	૫૪ (૩૨૪૦)	૫૭ (૩૪૧૦)	૫૮ (૩૪૭૬)	૬૨ (૩૬૮૨)	૪૩૪ (૨૫૭૬૮)
૬.	ફિલ્ડટ્રીપ શિક્ષણ પ્રવાસ	૫૨ (૨૮૨૩)	૮૦ (૪૪૧૨)	૮૭ (૪૭૫૦)	૯૬ (૫૨૮૦)	૮૨ (૪૫૦૧૦)	૧૨૩ (૬૭૬૫)	૧૧૬ (૬૩૮૨)	૧૧૯ (૬૫૦૩)	૧૨૨ (૬૬૫૮)	૧૧૮ (૫૫૪૦)	૯૯૫ (૫૩૬૨૩)
૭.	અગ્ર હરોળના નિદર્શનો (FLD)	૧૬૭ (૧૪૯૮)	૧૮૮ (૧૫૯૮)	૨૦૨ (૧૬૭૧)	૨૨૧ (૧૮૫૮)	૩૩૨ (૩૭૪૨)	૪૧૧ (૪૦૪૦)	૫૦૪ (૪૨૩૮)	૫૧૦ (૪૩૩૫)	૫૧૪ (૪૩૮૨)	૫૮૨ (૪૫૯૧)	૩૬૩૧ (૨૭૭૧૬)
૮.	ક્ષેત્રે અખતરાં (OFT)	૦૬ (૫૧)	૦૯ (૯૦)	૦૮ (૮૬)	૦૮ (૮૧)	૧૧ (૯૮)	૧૪ (૧૨૪)	૧૨ (૧૧૩)	૧૨ (૧૦૯)	૦૮ (૮૮)	૧૨ (૧૧૨)	૧૦૦ (૯૫૨)
૯.	કૃષિ ગોષ્ઠિ/ખેડૂત મિટીંગ	૬૩ (૧૪૮૨)	૭૨ (૧૭૩૧)	૮૧ (૧૮૬૩)	૮૭ (૨૧૭૪)	૧૧૬ (૨૮૬૨)	૧૩૨ (૩૧૨૪)	૧૪૭ (૩૪૬૯)	૧૪૮ (૩૫૧૪)	૧૫૩ (૩૬૭૨)	૧૫૬ (૩૭૮૪)	૧૧૫૫ (૨૭૬૭૫)
૧૦.	પશુ ચિકિત્સા કેમપ્સ/ પ્રદર્શન	૦૪ (૮૨૦)	૦૩ (૬૦૩)	૦૨ (૪૨૬)	૦૫ (૬૮૯)	૦૪ (૮૪૧)	૦૪ (૭૯૬)	૦૫ (૯૭૩)	૦૬ (૧૧૫૪)	૦૯ (૧૮૯૮)	૧૨ (૨૦૫૬)	૫૪ (૧૦૨૫૬)
૧૧.	વિડિયો/ફિલ્મ શો	૧૨ (૭૭૨)	૧૧ (૬૬૦)	૧૫ (૮૮૦)	૧૪ (૭૯૬)	૧૯ (૧૧૩૮)	૧૮ (૧૦૭૨)	૧૬ (૧૨૫૮)	૧૭ (૧૧૩૭)	૧૪ (૮૨૬)	૧૫ (૯૫૩)	૧૫૧ (૯૪૯૨)
૧૨.	ટેલિફોન/પત્ર ફારા માર્ગદર્શન	૬૮ (૬૮)	૭૭ (૭૭)	૮૩ (૮૩)	૧૦૧ (૧૦૧)	૯૧ (૯૧)	૧૪૭ (૧૪૭)	૧૩૮ (૧૩૮)	૧૪૩ (૧૪૩)	૧૫૨ (૧૫૨)	૧૭૬ (૧૭૬)	૧૧૭૬ (૧૧૭૬)
૧૩.	પ્રસનોટ પ્રસિધ્ધી	૬૧ (માસ)	૬૦ (માસ)	૬૬ (માસ)	૭૧ (માસ)	૯૪ (માસ)	૧૦૪ (માસ)	૧૦૮ (માસ)	૧૧૨ (માસ)	૧૧૮ (માસ)	૧૨૧ (માસ)	૯૧૫ (માસ)
૧૪.	દૂરદર્શન/આકાશવાણી વાર્તાલાપ	૦૫ (માસ)	૦૭ (માસ)	૦૬ (માસ)	૦૬ (માસ)	૧૦ (માસ)	૦૮ (માસ)	૦૯ (માસ)	૧૦ (માસ)	૧૦ (માસ)	૧૧ (માસ)	૮૨ (માસ)
૧૫.	કૃષિ સાહિત્ય પ્રકાશન	૧૪ (૮૪૮૧)	૧૫ (૧૦૫૪૨)	૧૪ (૯૫૪૩૨)	૧૬ (૧૧૩૦૯)	૩૧ (૨૦૪૨૩)	૨૫ (૧૯૮૪૨)	૩૭ (૨૨૧૦૮)	૪૩ (૨૬૯૩૨)	૪૭ (૨૭૫૩૨)	૫૨ (૩૩૫૬૨)	૨૯૪ (૨૭૬૧૬૩)

નોંધ: કૌંસમાં દર્શાવેલ આંકડા લાભાર્થી ખેડૂતોના છે, જ્યાંરે કૌંસની ઉપર દર્શાવેલ આંકડા હાથ ધરવામાં આવેલ વિસ્તરણ શિક્ષણ પ્રવૃત્તિઓના છે.

(૨) નવી કૃષિ ટેકનોલોજી અપનાવવાના પ્રમાણમાં થયેલ વધારો :

અ. નં.	કૃષિ ટેકનોલોજી	વર્ષવાર કૃષિ ટેકનોલોજી અપનાવવાના પ્રમાણમાં થયેલ વધારો (%)									
		૨૦૦૧-૨	૨૦૦૨-૩	૨૦૦૩-૪	૨૦૦૪-૫	૨૦૦૫-૬	૨૦૦૬-૭	૨૦૦૭-૮	૨૦૦૮-૯	૨૦૦૯-૧૦	૨૦૧૦-૧૧
૧.	પાકની નવી જાતો	૬૧.૪૨	૬૩.૪૬	૭૦.૭૮	૭૪.૬૬	૭૮.૧૨	૮૧.૦૮	૮૩.૧૬	૮૫.૨૩	૮૬.૦૨	૮૭.૪૧
૨.	મિશ્ર અને આંતરપાકો	૨૧.૦૬	૨૨.૯૭	૨૯.૩૪	૩૪.૩૨	૩૮.૭૬	૪૦.૫૪	૪૪.૭૯	૪૫.૮૧	૪૬.૩૬	૪૭.૭૩
૩.	જમીન પૂથ્થકરણ કરાવવું	૫.૧૧	૬.૪૬	૭.૮૯	૪૭.૮૧	૫૮.૮૭	૬૨.૯૪	૬૮.૫૧	૬૯.૪૩	૭૧.૧૬	૭૨.૬૮
૪.	રા.ખાતરનો કાર્યક્રમ ઉપયોગ	૨૬.૭૮	૨૯.૫૯	૩૪.૭૭	૪૩.૯૮	૪૯.૫૩	૫૨.૬૭	૫૪.૧૪	૫૫.૩૮	૫૬.૭૮	૫૪.૯૨
૫.	સેન્ડિરથ અને જૈવિક ખાતરનો ઉપયોગ	૬.૧૩	૭.૭૯	૧૦.૬૩	૨૫.૮૭	૩૭.૬૪	૪૧.૧૧	૪૩.૪૩	૪૫.૭૨	૪૭.૩૪	૪૮.૨૭
૬.	પિયતનું યોગ્ય પ્રમાણ	૨૭.૨૪	૨૮.૦૬	૨૯.૫૫	૩૮.૪૩	૪૯.૪૩	૫૨.૬૫	૫૪.૯૭	૫૬.૮૭	૫૭.૫૯	૫૮.૧૩
૭.	જંતુનાશક દવાનો યોગ્ય વપરાશ	૧૦.૮૯	૧૧.૪૯	૧૧.૮૩	૨૭.૯૧	૩૦.૭૨	૩૯.૭૮	૪૨.૨૩	૪૩.૦૬	૪૪.૮૨	૪૫.૬૧
૮.	જૈવિક નિયંત્રણ પદ્ધતિઓ	૦.૬૮	૦.૭૦	૧.૫૯	૪.૮૪	૬.૧૩	૯.૩૪	૧૦.૬૧	૧૦.૮૯	૧૧.૦૭	૧૧.૬૧
૯.	કુડ પ્રોસેસિંગ	૧.૬૩	૧.૯૨	૨.૧૨	૨.૫૯	૪.૧૨	૭.૩૩	૮.૦૧	૮.૩૯	૮.૭૩	૯.૦૩
૧૦.	ખેતી પેદાશોનું ગ્રેડીંગ, પેકીંગ, માર્કેટીંગ	૨૬.૦૭	૩૨.૧૯	૪૩.૪૩	૪૮.૩૮	૫૨.૭૭	૫૮.૩૨	૬૪.૨૨	૬૬.૭૩	૬૬.૯૧	૬૭.૨૫

(૩) યુનિવર્સિટી દ્વારા ચાલતાં ડીપ્લોમા/પ્રમાણપત્ર અભ્યાસક્રમોમાં ઉત્તિર્ણ થયેલ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા :

અ. નં.	પોલીટેકનિક/ શાળા/કેન્દ્ર	અભ્યાસક્રમ નું સ્તર	સમય ગાળો	દાખલ શકિત	૨૦૦૧-૦૨	૨૦૦૨-૦૩	૨૦૦૩-૦૪	૨૦૦૪-૦૫	૨૦૦૫-૦૬	૨૦૦૬-૦૭	૨૦૦૭-૦૮	૨૦૦૮-૦૯	૨૦૦૯-૧૦	૨૦૧૦-૧૧	કુલ પાસ
૧	બાગાયત પોલીટેકનિક, નવસારી	કૃષિ ડિપ્લોમા	૨ વર્ષ	૩૦+૫	૨૭	૩૦	૩૧	૩૨	૨૮	૨૬	૨૮	૨૬	૩૨	*	૨૬૦
૨	એગ્રીકલ્ચર પોલીટેકનિક, ભરૂચ	કૃષિ ડિપ્લોમા	૨ વર્ષ	૩૦+૫	૨૬	૨૫	૩૪	૨૫	૨૪	૨૨	૨૯	૨૪	૨૮	*	૨૩૭
૩	એગ્રીકલ્ચર પોલીટેકનિક, વ્યારા	કૃષિ ડિપ્લોમા	૨ વર્ષ	૩૦+૫	૨૯	૨૪	૩૨	૨૬	૧૪	૧૫	૨૫	૧૭	૨૪	*	૨૦૬
૪	એગ્રીકલ્ચર પોલીટેકનિક, વધઈ	કૃષિ ડિપ્લોમા	૨ વર્ષ	૩૦+૫	૧૯	૨૧	૧૬	૦૪	૧૪	૨૧	૨૧	૨૧	૨૫	*	૧૬૨
૫	પશુધન નિરીક્ષક તાલીમ કેન્દ્ર, નવસારી	પ્રમાણપત્ર	૧ વર્ષ	૩૦/૫૦ /૩૩	૦૦	૦૦	૩૯	૨૭	૩૩	૪૯	૫૦	૩૩	૩૧	૩૩	૨૯૫
૬	માળી તાલીમ કેન્દ્ર, નવસારી	પ્રમાણપત્ર	૬ માસ	૨૦	૦૯	૧૧	૦૮	૧૦	૦૦	૦૯	૦૦	૦૭	૦૯	૧૦	૭૩
૭	બેકરીશાળા, નવસારી	પ્રમાણપત્ર	૨૦ અઠ.	૧૬+૧૬	૨૬	૨૮	૨૭	૩૧	૨૨	૩૪	૨૩	૨૯	૨૮	૨૭	૨૭૫
કુલ					૧૩૬	૧૩૯	૧૮૭	૧૫૫	૧૩૫	૧૭૬	૧૭૬	૧૫૭	૧૭૭	૭૦	૧૫૦૮

* કૃષિશાળાઓ ત્રણ વર્ષનાકૃષિ ડીપ્લોમા પોલીટેકનીકમાં રૂપિત થયેલ છે.

નોંધ : (૧) બાગાયત પોલીટેકનિક, નવસારી અને કૃષિ પોલીટેકનિક, ભરૂચ ખાતે ૫-૫ બેઠકો સ્વખર્ચે અનામત.

(૨) કૃષિ પોલીટેકનિક, વ્યારા ખાતે ૫ બેઠકો દાદરાનગર હવેલીના આદિવાસી ઉમેદવારો માટે અનામત.

(૩) કૃષિ પોલીટેકનિક, વધઈ ખાતે ૫ બેઠકો ડાંગ જીલ્લાના આદિવાસી ઉમેદવારો માટે અનામત.

(૪) બેકરીશાળા, નવસારી ખાતે વર્ષમાં ૧૬-૧૬ વિદ્યાર્થીઓની બે બેચ.

(૪) દક્ષિણ ગુજરાતમાં ખેતી વિકાસ અને ખેડૂત સમુદાય પર નફુચુનો પ્રભાવ :

૧. યુનિવર્સિટીના વિવિધ વિસ્તરણ કાર્યક્રમોના પરિણામે ખેડૂતો સાથેનો સંપર્ક વધ્યો છે અને ૬૫.૧૧ ટકા ખેડૂતોએ યુનિવર્સિટીના વિવિધ સંશોધનો/વિસ્તરણ કેન્દ્રોની મુલાકાત લઈને નવીન કૃષિ ટેકનોલોજી અંગે જાણકારી મેળવલ છે.
૨. દક્ષિણ ગુજરાતમાં ૧૭૫૫ હેકટરમાં કુલની ખેતીનો વ્યાપ વધેલ છે. પરદેશમાં કુલોની નિકાસ માટે ત્રણ યુનિટો કાર્યરત થયેલ છે.
૩. દક્ષિણ ગુજરાતમાં ૮૬ જેટલા ગ્રીન હાઉસ એકમો શરૂ થયેલ છે.
૪. ૨૪૫૦૦ હેકટરમાં ખેડૂતોએ કુવારા અને ટપક પિયત પધ્ધતિ અપનાવેલ છે.
૫. યુનિવર્સિટી બરા સંશોધિત અને ભલામણ કરેલ ખેત ઓજારો અને યાંત્રિક સાધનો ૮૨ ટકા ખેડૂતો અપનાવતાં થયા છે પરિણામે માનવશક્તિ અને ખેતી ખર્ચમાં ઘટાડો થયેલ છે.
૬. ૭૬ ટકા ખેડૂતો કેરી અને ચીકુ પાકોમાં મૂલ્યવૃદ્ધિનું મહત્વ સમજતાં થયા છે જે પૈકી ૩૪ ટકા ખેડૂતો નવા પ્રોસેસિંગ યુનિટો શરૂ કરવા માટે પ્રયત્નશીલ છે.
૭. યુનિવર્સિટી બરા આપવામાં આવેલ ખેતી પેદાશોની ગ્રેડીંગ, પેકીંગ, માર્કેટીંગની જાણકારીના લીધે ૬૮ ટકા ખેડૂતો બજારમાં વધુ ભાવ મેળવે છે પરિણામે તેઓની આવક વધી છે.
૮. ખેડૂતો જમીન પૂથ્થકરણ કરાવતાં થયાં છે પરિણામે તેઓ ભલામણ મુજબ ખાતર આપતા થયેલ છે. આમ થવાથી હેકટરે રૂ.૬૬૪/-નો ફાયદો થયેલ છે.
૯. કૃષિ યુનિવર્સિટીની ભલામણ મુજબ ૬૭ ટકા ખેડૂતો શેરડીમાં ચણા, મગ, ગલગોટા, ડુંગળી અને લસણ-પપૈયામાં હળદર, આદુ અને અળવી-કેળમાં હળદર, આદુ અને અળવી તેમજ ફળપાકોમાં ટૂંકાગાળાના શાકભાજી મિશ્ર/આંતર રીલે પાકોનું વાવેતર અપનાવતાં થયાં છે.
૧૦. આદિવાસી ખેડૂતો નાગલી અને અન્ય હલકાં ધાન્ય પાકોમાંથી બિસ્કીટ, પાપડ અને સુખડી જેવી મૂલ્યવર્ધિત બનાવટો તૈયાર કરીને વધુ આવક મેળવતાં થયા છે.
૧૧. ૧૫૦૦૦ હેકટર વિસ્તારમાં કેળ પાકોમાં ટીસ્યુ કલચર ટેકનોલોજીનો વ્યાપ વધેલો જોવા મળે છે.
૧૨. જૈવિક નિયંત્રણ પધ્ધતિઓના ઉપયોગ થકી દક્ષિણ ગુજરાતમાં રાતડો, સુકારો, જીવાણુંથી થતો પાનનો સુકારો અને ફળમાખી પર અસરકારક નિયંત્રણ લાવી શકાયું છે.

